https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Begmanov Sultanbek Jubat uli
Ajiniyoz nomidagi Nukus
davlat pedagogika instituti
+998337100528
begmanovsultan89@89gmail.com.

IJTIMOIY PEDAGOGIKANING BUGUNGI KUNDA TA'LIM-TARBIYADAGI O'RNI VA AHAMIYATI

Annotatsiya

Mazkur maqolada ijtimoiy pedagogikaning zamonaviy ta'lim-tarbiya tizimidagi mavqei, uning asosiy vazifalari, imkoniyatlari hamda ta'lim jarayoniga ko'rsatadigan ta'siri tahlil etiladi. Ijtimoiy pedagogikaning ijtimoiy muhit bilan bola rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni tartibga solishdagi o'rni, ijtimoiylashuv jarayonini qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyati va ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishdagi funksiyalari keng yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy pedagogning bugungi kundagi kasbiy faoliyati, uning kompetensiyalari va zamonaviy ta'lim muassasalarida bajaradigan vazifalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar

Ijtimoiy pedagogika, ijtimoiylashuv, ta'lim-tarbiya, ijtimoiy pedagog, kompetensiya, shaxs rivoji, ijtimoiy muhit, oila, maktab, hamkorlik, pedagogik jarayon.

Аннотация

В статье анализируется место социальной педагогики в современной системе образования, её основные задачи, возможности и влияние на образовательный процесс. Широко освещается роль социальной педагогики в регулировании взаимоотношений социальной среды и развития ребёнка, её значение в поддержке процесса социализации и функции в повышении

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

эффективности образования. Также научно, теоретически и практически обоснованы профессиональная деятельность социального педагога сегодня, его компетенции и задачи, которые он выполняет в современных образовательных учреждениях.

Ключевые слова

Социальная педагогика, социализация, образование, социальный педагог, компетентность, развитие личности, социальная среда, семья, школа, сотрудничество, педагогический процесс.

Abstract

This article analyzes the position of social pedagogy in the modern education system, its main tasks, capabilities and impact on the educational process. The role of social pedagogy in regulating the relationship between the social environment and child development, its importance in supporting the socialization process and its functions in increasing the effectiveness of education are widely covered. Also, the professional activities of a social pedagogue today, its competencies and the tasks it performs in modern educational institutions are scientifically, theoretically and practically substantiated.

Keywords

Social pedagogy, socialization, education, social pedagogue, competence, personal development, social environment, family, school, cooperation, pedagogical process.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda ta’lim-tarbiya tizimining samaradorligini oshirish, bolalar va yoshlarning shaxs sifatida kamol topishida ijtimoiy omillarning rolini chuqur o‘rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ta’lim tizimida sodir bo‘layotgan o‘zgarishlar, o‘z navbatida, ta’lim muassasalari oldiga yangi vazifalarni qo‘ymoqda. Ayniqsa, shaxsning ijtimoiylashuvi, uning jamiyatga moslashuvi, ruhiy holatini qo‘llab-quvvatlash, oilaviy va ijtimoiy muammolarini bartaraf etish masalalari kun tartibiga chiqmoqda.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Ijtimoiy pedagogika aynan shu jarayonlarni boshqaruvchi, tartibga soluvchi, shaxsning ijtimoiy muhit bilan o‘zaro ta’sirini ilmiy asosda yo‘naltiruvchi fan sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda oila, maktab, mahalla hamda boshqa ijtimoiy institutlar bilan hamkorlikda ishlay oladigan, bolani har tomonlama qo‘llab-quvvatlaydigan malakali ijtimoiy pedagoglarga ehtiyoj yanada ortmoqda.

Shu sababli ijtimoiy pedagogikaning nazariy asoslarini chuqur o‘rganish, uning ta’lim muassasalaridagi o‘rnini aniqlash va amaliy ahamiyatini yoritish mazkur maqolaning dolzarbligini belgilaydi.

Asosiy qism; Ijtimoiy pedagogikaning mazmuni va vazifalari

Ijtimoiy pedagogika shaxsning ijtimoiylashuvi, uning jamiyatga moslashuvi, ijtimoiy muhitdagi o‘zaro munosabatlarini tartibga solish, ijtimoiy holatini o‘rganish va unga ta’sir ko‘rsatish jarayonlarini o‘rganuvchi fan hisoblanadi. Ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:shaxsning ijtimoiy rivojlanish jarayonini o‘rganish;ijtimoiy muhitning bola tarbiyasiga ko‘rsatadigan ta’sirini tahlil qilish;oiladagi tarbiyaviy muhitni o‘rganish va unga pedagogik yordam ko‘rsatish;ijtimoiy xavf guruhidagi bolalar bilan ishlash;ta’lim muassasalarida psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlashni tashkil etish;shaxsning jamiyat bilan integratsiyasini ta’minlash.

Bugungi kunda ta’lim-tarbiya jarayonida bola shunchaki bilim oluvchi subyekt emas, balki kompleks psixologik-ijtimoiy ehtiyojlarga ega shaxs sifatida qaralmoqda. Shu bois ijtimoiy pedagogikaning roli yanada kengaymoqda.

Ijtimoiy pedagogikaning jamiyat va ta’lim tizimidagi o‘rni

Ijtimoiy pedagogika zamonaviy jamiyatda uch asosiy funksiyani bajaradi:

a) Tarbiyaviy funksiya

Bolani ijtimoiy jihatdan qo‘llab-quvvatlash, shaxsning barkamol bo‘lib voyaga yetishini ta’minlash, uning dunyoqarashini shakllantirish.

b) Himoya qilish funksiyasi

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Ijtimoiy pedagog oilaviy zo‘ravonlik, e’tiborsizlik, ijtimoiy nochorlik sharoitidagi bolalarga yordam ko‘rsatadi, ularning huquqlarini himoya qiladi.

c) Korrektsion funksiya

Muammoli bolalar, deviant xulqli o‘quvchilar, stress, moslashuv qiyinchiliklari bilan duch kelgan shaxslar bilan ishlashni o‘z ichiga oladi.

Bugungi ta’lim-tarbiya tizimida ushbu funksiyalar o‘ta zarur bo‘lib, ular maktabdagi pedagogik jarayonni yanada insonparvarlashtirishga xizmat qiladi.

Ijtimoiy pedagogikaning oila, maktab va mahalla bilan hamkorligi

Ta’lim sifati samarali hamkorlikka bog‘liq. Ijtimoiy pedagog:

oila bilan muntazam muloqot qilar;

ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshiradi;

mahalla faollari va yoshlar yetakchilari bilan hamkorlikda profilaktik tadbirlar o‘tkazadi;

maktabda “o‘quvchi–oila–jamoa” uchlik tizimini yo‘lga qo‘yadi.

Oila — shaxsning birlamchi ijtimoiy muhitidir. Agar oilada iliq ruhiy kayfiyat bo‘lsa, bola maktabda ham muvaffaqiyatli bo‘ladi. Aks holda, ijtimoiy pedagog aralashuvi zarur bo‘ladi.

Ijtimoiy pedagogning zamonaviy kompetensiyalari

Zamonaviy ijtimoiy pedagog quyidagi kompetensiyalarga ega bo‘lishi kerak:

psixologik kompetensiya — bola ruhiyatini tushunish;

kommunikativ kompetensiya — samarali muloqot olib borish;

diagnostik kompetensiya — ijtimoiy muammolarni aniqlash;

mediatsiya kompetensiyasi — nizolarni hal qilish;

texnologik kompetensiya — innovatsion yondashuvlardan foydalanish;

tashkiliy kompetensiya — ta’lim jamoasida muvofiqlashtiruvchi bo‘lib ishlash.

Bu kompetensiyalar ijtimoiy muammolarning oldini olishda va o‘quvchilarni ijtimoiy himoya qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy pedagogikaning ta’lim-tarbiya jarayoniga ta’siri

a) O‘quvchilar bilan ishlashda

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Ijtimoiy pedagog o‘quvchining darsga munosabati, ijtimoiy faolligi, sinf jamoasidagi mavqei, oilaviy sharoitini o‘rganadi va zarur hollarda yordam ko‘rsatadi.

b) Profilaktik ishlar

Zarur hollarda quyidagicha ishlar olib boriladi:deviant xulqning oldini olish;erta nikohlar muammosi;bolalar zo‘ravonligiga qarshi targ‘ibot;internet xavfsizligi bo‘yicha seminarlar.

c) Ijtimoiy loyihalar tashkil etish

Bolalarni jamiyatga moslashtirish, ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirish maqsadida loyihalar ishlab chiqadi.

Ijtimoiy pedagogning ahamiyati nega ortdi?

Bugungi kunda:ijtimoiy muhit tez o‘zgarayapti;oilaviy muammolar ko‘paygan;yoshlar orasida ruhiy tushkunlik holatlari ortmoqda;internetning salbiy ta’siri kuchaygan.

Shu sharoitda ijtimoiy pedagogning roli o‘ta katta. U bolalar tarbiyasidagi muammolarni o‘z vaqtida bartaraf etadi, jamiyat va ta’lim o‘rtasida ko‘prik vazifasini bajaradi.

Xulosa

Ijtimoiy pedagogika zamonaviy ta’lim-tarbiya tizimining ajralmas qismiga aylandi. Bu fan shaxsning ijtimoiylashuvi, oiladagi va ijtimoiy muhitdagi tarbiyaviy jarayonlarni uyg‘unlashtirish, bolalarning psixologik va ijtimoiy muammolarini hal etishga qaratilgan muhim yo‘nalishdir.

Maktab va jamiyat o‘rtasida ko‘prik bo‘lib xizmat qiladigan ijtimoiy pedagogning kasbiy faoliyati ta’lim sifatini oshirishda, yoshlarning ma’naviy barkamolligini ta’minlashda va ularni turli ijtimoiy muammolardan himoya qilishda beqiyos ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Abdullayeva, M. (2020). *Ijtimoiy pedagogika: nazariya va amaliyot*. Toshkent: Fan nashriyoti.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

2.Jalolova, D. (2021). *Pedagogik psixologiya*. Toshkent: O‘zbekiston pedagogika markazi.

3.Karimov, A. (2019). Ijtimoiy muhit va shaxs rivoji. *Ta’lim va jamiyat jurnali*, 4(2), 45–52.

5.Qodirova, M. (2022). Oila va maktab hamkorligining zamonaviy yondashuvlari. *Pedagogik innovatsiyalar jurnali*, 3(1), 12–20.

6.Zunnunov, A. (2020). *Ijtimoiy pedagogning kasbiy kompetensiyalari*. Samarqand: SamDU nashriyoti.

7.Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.